

EDMOND DESBONNET'İN LES ROIS DE LA LUTTE (GÜREŞİN KRALLARI) İSİMLİ ESERİNDEKİ TÜRK GÜREŞÇİLERİ

Turkish Wrestlers in The Work Named Les Rois De La Lutte (The Kings Of Wrestling) By Edmond Desbonnet

Arş.Gör.Dr. Neslihan ARIKAN

Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Ankara/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2579-7418>

ÖZET

Edmond Desbonnet'in 1910 yılında kaleme aldığı "Les Rois De La Lutte"(Güreşin Kralları) isimli eseri, Türk güreşine ve güreşçilerine yabancı literatürde yer vermesi açısından spor tarihindeki yerini özgün bir şekilde almıştır. Eser, geçmişteki güreş kültürümüzün farklı yansımalarını ve Avrupa'ya giden ilk güreşçilerimiz hakkında bir Batılı gözünden değerlendirilmesi bakımından Türk spor tarihi için önemli bir kaynaktır. Dolayısıyla eserin Türk güreşçileriyle ilgili bölümlerinin Türkçe'ye kazandırılmamış olması bu sahadaki eksikliklerden biri olarak görülmektedir. Çalışmada konu edilen eserin ilgili bölümlerinin çevirisi ortaya konulurken doküman inceleme yöntemi benimsenmiştir. Çalışmanın amacı, Türk spor tarihini Batı kaynaklarına yansıtan ilk kitap olma özelliği taşıyan Edmond Desbonnet'in 1910 yılında yayımlanan Les Rois De La Lutte 'Güreşin Kralları' isimli eserinde yer alan Türk güreşçilerinin olduğu bölümün çevirisi ve Avrupa'ya giden ilk Türk güreşçilerin yabancı bir yazarın eserinde hangi yönleriyle ele alınmış olduğunu ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Edmond Desbonnet, Fransa, Güreş, Türk güreşi, Türk spor tarihi.

ABSTRACT

Edmond Desbonnet's work named "Les Rois de La Lutte" (The Kings Of Wrestling) which he wrote in 1910 has taken its place in the history of the sport in terms of giving Turkish wrestling and wrestlers a place in foreign literature. The work is an important source for the history of Turkish sports in terms of evaluating different reflections of our past wrestling culture and from a Western perspective about our first wrestlers who went to Europe. Therefore, the fact that parts of the work related to Turkish wrestlers could not be brought into Turkish is seen as one of the deficiencies in this field. The document review method was adopted while the translation of the relevant parts of the work covered in the study was revealed. The aim of the study is to translate the section on Turkish wrestlers in Edmond Desbonnet's Les Rois de la Lutte 'Kings of Wrestling' published in 1910, which is the first book to reflect Turkish sports history in Western sources, and to reveal the aspects of the first Turkish wrestlers going to Europe in the work of a foreign author.

Keywords: Edmond Desbonnet, France, wrestling, Turkish wrestling, history of Turkish sports.

1. GİRİŞ

Fort comme un Turc (Bir Türk gibi kuvvetli) deyimini, Avrupa için en az sekiz yüzyıllık geçmişi olan bir inançtır. Selçukluların Anadolu'ya girip Bizanslılarla temasa geçtikleri andan itibaren Türk'ün kuvvet ünü çevrede tanınmaya başlamıştı. Bu devrede Bizans ve Türk silahşorlarının katıldıkları silahlı (mızrak, kılıç-kalkan, gürz vs.) kuvvet turnuvalarında Türklerin gösterdiği başarılar, Haçlı seferleri esnasında Anadolu'nun ve Kudüs yolunun korunması Selçuklulara düşünce bu durum bütün Batı dünyası tarafından öğrenildi. İlk defa 11.yüzyıl sonlarında, Haçlı komutanlarından Toulouse dükü Guillaume, Avrupa'da hiç işitilmemiş bu kavimden bahsetti: "Müslümanlar arasında Türkmen denilen son derece kuvvetli aşiretler var." Selçuklu başarılarına Osmanlı İmparatorluğu'nunki de katılınca deyim kendiliğinden yaşamaya devam etmiştir. II. Murat'tan başlayıp Kanuni'de sonlanan dönem de bu inancın her gün bir parça daha yerleşmesine yol açmıştır (Koloğlu, 1972: 17,18). Türklerin o eşsiz kuvvetini Batı toplumlarına kanıtlayan ilk öge, Selçuklulardan başlayarak Osmanlı İmparatorluğu ile süregelen dönemlerde verilen mücadelelerde kazanılan eşsiz zaferlerdir. Bir diğer öge ise hiç şüphesiz ata sporumuz olan güreştir.

Türklerin güreşle ilişkisi bütün insanlıkta olduğu gibi atalarımızın da sporun ilk şeklinin kuvvet denemesi olduğu rahatlıkla söylenilebilir. Türk dilinin en güzel eserlerinden olan ve konu bakımından Türk toplumunun hayatının bir aynası olan Dede Korkut kitabında "Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı'nın Tırabuzan Tekürinin azim görklü mahub kızını alabilmek için" meydan okuması şu dizelerle anlatılmaktadır: "Hey

kırk işüm, kırk yoldaşum, yügrük olsa yarışsam, güçlü olsa güreşsem. Hak Teâla inayet eylese üç canavarı öldürsem, güzeller serveri saru tonlu Selcen Hatunu alsam." (Ergin, 2017: 128) Yine aynı şekilde Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ü Lügati't-Türk isimli eserinde de güreşten bahsedilmektedir. Kaşgarlı, kısırak kelimesinin izahında şu açıklamayı yapmaktadır: "*Kız birle küreşme (güreşme), kısırak birle yarışma.*" (Güven, 1999: 29).

Padişahların güreşe ve güreşçiye duydukları sevgi ve saygıya dair, Osmanlı tarihinde pek çok örnek yer almaktadır. Genellikle Asya devletlerinde padişahların birbirilerine elçi gönderdikleri zaman ünlü pehlivanlarını, atıcılarını veya çok güçlü kişilerin ancak kullanabileceği spor araçlarını da göndermeleri gelenektir. Bu hareketle kendi ulusunun ve ordusunun daha güçlü olduğunu kanıtlamak isterlerdi. Bu inanç Osmanlı devletinde yirminci yüzyılın başına kadar devam etmiştir. Böyle bir spor kültüründe büyüyen Osmanlı padişahları, güreşe ve güreşçilere ayrı bir sevgi ve saygı duyarlardı. Bu ilgilerini kanıtlamak için de her fırsatta onları rütbe, nişan ve para vererek ödüllendirirlerdi (Kahraman, 1995: 126).

Türklerde her türlü insan davranışı bir kültür özelliğine dönüşmüştür. Türkler çok kahraman çıkaran bir millet oldukları için pehlivanlık, kahramanlık ve güç timsali olarak görülmektedir (Güven, 1999: 21).

Güç timsali olan Türk güreşçileri ilk kez Sultan II. Abdülhamit döneminde dünyaya açılma olanağı bulmuşlardır. Bu dönemde önce Avrupa'da ardından Amerika'daki güreş müsabakalarına katılmaları sağlanmış ve gittikleri her yerde "*bir Türk gibi kuvvetli*" deyimini emsalleştirmişlerdir.

İlk olarak Fransa'ya giden Türk güreşçilerinin burada yaptıkları güreşler gerek Fransız basınında gerekse Osmanlı basınındaki yansımaları oldukça ilgi çekmiş ve zamanın popüler konusu olarak kendini göstermiştir. O dönem Fransız basını güreşçilerimize öyle ilgi duymuştur ki, Sultanın güreşçileri başlığıyla gazetelerinde günlerce haber yapmışlardır. Bunların içerisinde 19 Mart 1895 tarihinde Le Petit Parisien gazetesinde yayınlanan bir yazı, güreşçilerimizle ilgili yapılacak haberlerin ilki olma özelliğinden dolayı büyük önem taşımaktadır. Ayrıca yazının muhteviyatı itibarıyla Sultan'ın güreşe, güreşçilere, güreş vesilesiyle Türk'ün gücünün bir kez daha ispatlanacağına olan inancı hissedilmektedir. Ancak dönemin Fransız gazetecileri, dergi ve yayın editörlerinin güreş müsabakalarına olan ilgiyi daha da artırmak adına güreşçilerimizle ilgili gerçek dışı haber yapmaktan kaçınmadıklarını da göz ardı etmemek gerektiğinin altı çizilmelidir. Keza Sultan'ın, güreşçilerimizin yenilmesi halinde ölümü göze almaları gerektiğiyle ilgili Türk spor tarihinde herhangi bir kaynağa rastlanılmamıştır. Le Petit Parisien'nin 19 Mart 1895 tarihindeki ilgili haberi şöyledir:

"Mösyö Marchand Konstantinopolisli Türk güreşçilerini Sultan'dan yeni getirdi. Sultan ilk defa güreşçilerine Avrupa şampiyonlarıyla rekabet etmeleri için Yüce Kapıdan çıkmalarına izin verdi. Bu yetki, onlara yalnızca tüm maçlarını kazanabilmeleri şartıyla verildi; aksi takdirde, Türk topraklarına geri dönebilmek için ölüm cezasını göze almaları gerekmektedir.

Sultanın güreşçileri ilk olarak çarşamba akşamı Folies-Bergères sahnesinde görüneceklerdir. Bu heyecan yaratan seansın tüm programını yarın vereceğiz."

Fransız spor basınında güreş müsabakalarına geniş şekilde yer verilerek yazılması sadece gazete ve dergilerle kalmamış, bunun yanında değişik yazarlar tarafından yazılan güreş kitapları ile de kendini göstermiştir. Bu güreş kitaplarının içerisinde Türk spor tarihi açısından Paul Pons'un 1912 yılında yayımlanan La Lutte (Güreş) isimli kitabı oldukça önemlidir. Paul Pons'un hem Türk güreşçileriyle müsabakalar yapmış olması hem de o zamanki güreş ortamını ve güreşçileri yakinen takip etmesi nedeniyle eserde ilginç ve değerli bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Bu yönüyle eser Türk güreşine ve güreşçilerine yabancı literatürde detaylı bir şekilde yer vermesi açısından spor tarihindeki özgün ve saygın yerini almıştır. Dolayısıyla Pons'un bu eseri, Türk spor tarihi açısından geçmişteki güreş kültürümüzün bilimsel olarak incelenmesi ve aydınlatıcı bilgiler vermesi bakımından önemli bir kaynaktır (Arıkan, 2014: 2,3).

Türk spor tarihçisi açısından önem arz eden bir diğer eser ise yine aynı dönemlerde yayımlanan Edmond Desbonnet'in Les Rois De La Lutte 'Güreşin Kralları' (1910) isimli eseridir. Her iki eser de Türk güreşçilerini yakından tanıma ve müsabakalarına bizzat tanıklık edebilme fırsatı bulan yabancı yazarların kaleminden günümüze aktarılması, eserlerin gerçekliği açısından önemlidir. Aynı zamanda Türk spor

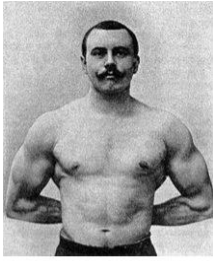
tarihinin yabancı eserlere ilk olarak bu yayınlarla kaleme alınmış olması konunun önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Bu bağlamda çalışmanın temel amacı; Türk spor tarihi açısından önemli olan Edmond Desbonnet'in 1910 yılında yayımlanan *Les Rois De La Lutte* 'Güreşin Kralları' (1910) isimli eserde yer alan Türk güreşçilerinin olduğu bölümün çevirisi yapılarak, Avrupa'ya giden ilk Türk güreşçilerinin yabancı bir yazarın eserinde hangi yönleriyle ele alındığını ortaya koymaktır.

1.1. Les Rois De La Lutte (Güreşin Kralları) İsimli Eserin Yazarı Edmond Desbonnet'in Biyografisi

Profesör Edmond Desbonnet (1868 - 1953) Avrupa'daki kültürfizik akımının tartışmasız öncüsüdür. Hayatı boyunca sporla ilgilenerek, sloganı her zaman sağlık, güzellik ve güç olmuştur. Koruyucu hekimliği destekleyerek Organ Jimnastiği ve Vertebrodiscal Medical Jimnastiğinin mucidi ve aynı zamanda discotherapy tedavisinde kullanılan bazı ilaçların geliştiricisidir (Theberge, 1998: 31).

Desbonnet, Hippolyte Triat (1812-1881)'in yer jimnastiği yöntemlerini incelemiş ancak çok fazla çeşitlilik ve hareket olduğundan dolayı yeterli sayıda alıştırmayı yapılamayacağı sonucuna ulaşmıştır. Böylelikle hareketleri kas gruplarına yerleştirerek, serbest el jimnastiğinden çok daha etkili olan kültürfiziği yaratmıştır. Desbonnet'in yöntemi vücudun oksijenlenmesini, terlemesini ve vücudun doğal uyarımını sağlayan bir yöntemdir. Kültürfiziğin gerçek yaratıcısı olan Edmond Desbonnet, 1885 yılında tüm dünyaya bu bedensel hareketlerin varlığını ilan etmiştir (Gleyse, 2011: 12).

Edmond Desbonnet vers 20 ans

Profesör Desbonnet'in spor ve sağlık adına öncülüğünü yaptığı pek çok ilki vardır. Örneğin, üstün performans kayıt tablosunu derleyen ilk kişidir. Desbonnet "Modern Halterin Babası" olarak da bilinmektedir. Hakemlerin bir halter müsabakasında görev almalarını sağlayan ilk kişidir. Ayrıca halteri koparma ve silkme hareketleriyle birbirinden ayırarak daha rekabetçi hale dönüştüren kişidir (Mallet, 2019). Desbonnet beden sağlığı ve eğitimi konusunda sayısız kurs vermiş, kültürfizik ile ilgili de birçok kitap yazmıştır. Profesör Edmond Desbonnet'in alanında en önemli iki eseri ise şunlardır:

Les Rois De La Lutte; Anecdotes Et Récits Sur La Lutte Depuis Les Temps Les Plus Reculés Jusqu'à Nos Jours (1910) (Güreşin Kralları; *En Uzak Zamanlardan Günümüze Güreş Üzerine Anektodlar ve Hikâyeler*)

Les Rois De La Force; Histoire De Tous Les Hommes Forts Depuis Les Temps Anciens Jusqu'à Nos Jours (1911) (Güçün Kralları; *Eski Zamanlardan Günümüze Bütün Güçlü Erkeklerin Tarihi*).

2. YÖNTEM

Çalışma, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Karakteristik özellikleri gereğince nitel araştırmalar, eğitsel problemlere farklı bakış açıları ile farklı çözümler getirmekte, eğitim araştırmacılarına problemin sadece niceliksel yönlerinin görüldüğü pencereden değil, alternatif olarak niteliklerinin de görüldüğü pencereden görme fırsatını vermektedirler (Işıkoğlu, 2005: 165). Nitel araştırma aynı zamanda yapılandırılmamış gözlem, görüşme ve doküman inceleme gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olgu ve olayların kendi doğal ortamları içinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek 2005: 42).

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Geleneksel olarak, tarihçiler, antropologlar ve dil bilimcilerin kullandığı bir yöntem olmakla birlikte, sosyologlar ve psikologlar da doküman incelemesi kullanarak önemli kuramların geliştirilmesine katkıda bulunmuşlardır (Şimşek, 2009: 42).

Bu araştırmada tarama yöntemi ile elde edilen veriler ve mevcut bir dokümanın (Edmond Desbonnet'in *Les Rois De La Lutte* isimli eserinin ilgili bölümleri) çeşitli ölçütler ışığında incelenmesi amaçlandığından doküman analizi kullanılmıştır (Çepni, 2010: 28). Çalışmada, Türk güreşçilerinin anlatıldığı ilgili bölümlerin çevirisi yapılırken, adı geçen yer ve şahıs isimlerinin, varsa Türkçe'deki yazılışları verilmeye çalışılmış olup aşağıdaki hususlara da dikkat edilmiştir:

1. Orjinal metin çevrilirken birebir transkripsiyon işaretleri kullanılmamıştır.
2. Fransızcadaki (é, è, à, ù) gibi harfleri (e, a, u) şeklinde gösterilmiştir.
3. Türkçe fiiller, isimler, takılar ve ekler bugünkü telaffuza göre yazılmıştır.

Edmond Desbonnet'in "Les Rois De La Lutte" isimli eserinin Türk güreşçileri ile ilgili bölümün çevirisi yapıldıktan sonra da kritiği yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Les Rois De La Lutte (Güreşin Kralları) İsimli Eserde Adı Geçen Türk Güreşçileri:

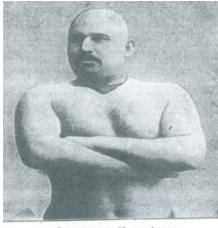
3.1.1. Filiz Nurullah

Paris'e 1894'te gelen Yusuf'un arkadaşlarından biridir. Nurullah 1870 yılında Bulgaristan Şumnu'da doğdu. 2 m. boyunda ve 150 kg. ağırlığındadır. Onun herhangi bir şampiyonaya katılmadığını fark ettik! Çok gizemli bir güreşçiydi. Dört yıl önce bir yaz günü herkese meydan okumuştur. Ancak karşısında hiçbir güreşçi duramadı ve o bilinmeyen meşhurların omuzlarında yatmak zorunda kaldı.

3.1.2. Kara Osman

Kara Osman Paris'e gelen Türklerin en yakışıklısıydı. Yanık teni ve çakıl gibi parlayan gözleri vardı. O, muhteşem bir sporcu, her zaman fitti. 180 cm boyunda ve 100 kg ağırlığındaydı.

3.1.3. Adalı Halil

Yine meşhur bir Türk, Adalı Halil. 187 cm. boyunda ve 115 kg. ağırlığındadır. Edirne (Türkiye) doğumludur. Adalı Halil'in gücüyle, ünlü güreşçi Kock kamış gibi eğildi ve "Capout ! Capout !" diye bağırdı. (Capout terimi Almancadan gelir ve İkinci Dünya Savaşı sırasında Fransızca diline geçer. Hasar nedeniyle onarılamayan bir şeyin sonunu belirtmek için bir nevi bitik manasında kullanılır).

Talihsiz güreşçi Kock, öyle bir güçle sarmalandığı sırada, neredeyse acıdan öleceğini düşünür.

3.1.4. İbrahim Mahmut

Yusuf İsmail'e direnen erkekler arasında öncelikle İbrahim Mahmut'a değinilmelidir. Tom Cannon, kelimenin tam anlamıyla güreşten elini çekmişti. Bu etkileyici bir şekilde oldu çünkü Yusuf'un menajeri olan Doublier'in başarısı, onu uykularından etmesine yetti. Konstantinopolis'e bir seyahate gitmenin en iyisi olduğunu düşünen Doublier, cebinde iki Türkle birlikte döndü: Kara Ahmed ve İbrahim Mahmut.

İbrahim Mahmut, Cirque d'hiver (kışlık sirk)'te hiç unutulmayacak ve her zaman tartışılacağı olan o müsabakada, Yusuf ile kendi gücünü ölçme onuruna sahip oldu. Ancak şunu söylemeliyim ki, Yusuf onu henüz yenemedi. İki Türk kendi ülkelerinde güreşte kullanılan tüm oyunları denedi ama hiçbir şey İbrahim'i yıldırmadı. O günkü müsabakada iki savaşçı bir işaretle birbirinden ayrıldı ve Yusuf komisyon başkanına doğru götürüldü çünkü hareketlerini biraz fazla abartmıştı. Komisyon başkanı İbrahim'e şikâyetle bulunup bulunmadığını sorduğunda: "Kesinlikle hayır! Biz asil Türk güreşçileri gibi asilce mücadele ettik" diye yanıtladı ve Batılıların hiçbir zaman anlayamayacağı o kaderciliği ekledi: "Türkiye'de erkekler güreştiğinde, kadınlar ağlar!"

İbrahim çok yakışıklıydı, ünlü Yusuf'a göre daha zayıftı. Kas yapısı ise güçlü ve geniş bir duruş sergilemekteydi. 185 cm boyunda, 100 kg ağırlığındaydı. Onun cesareti ve dayanıklılığı herkeste büyük bir hayranlık uyandırdı. Böylelikle bütün sempatiyi üzerinde toplamayı başardı.

3.1.5. Kurt Dereli (Kıyadaki Kurt)

Kıyadaki Kurt lakabı, Kurt Dereli'nin o değerli ismine sadık kalınarak resmedilmiş bir çevirisidir. Kurt Dereli Türk'ten ziyade daha çok bir Arnavut'tur. Ancak bu muhteşem güreşçi uzun süredir Anadolu'da, Balıkesir'den beş ya da altı saat uzaklıkta, ailesinin tarımla uğraştığı aynı zamanda da hayvancılık yaptığı yerde yaşamaktadır. Halkı tarım işçisi ve çoban olarak yaşarken Kurt Dereli güreşçilerin kispetlerini paketliyor, öte yandan güreşmek için de Konstantinopolis'e ya da başka yerlere gidiyordu. Sonra birçok zaferlerle para ve ödüllere tekrar köyüne geri dönüyordu. Kurt Dereli 1869 yılında doğdu. 192 cm boyunda adeta bir dev gibidir. Çıplak olarak mükemmel görünmekle birlikte giyinmiş halde de her zaman etkileyici olmuştur. Geniş ve kalın Arnavut kostümü, omuzlarına dikkatsizce atılan keçi derisinden yapılmış paltosuyla, adeta büyük bir gücün nefes alıp vermesi gibi çok etkileyici görünüyordu. Bir boğada

var olduğunu sandığımız bu olağanüstü ve doğal güç Kurt Dereli'de vücut bulmuştu. Kurt Dereli yeri doldurulmaz bir güreşçidir. Acıdan hiçbir zaman korkmadı. Aksine acı onun cesaretini, şevkini ve gücünü harekete geçirirdi.

Onun sloganı da tüm Türk güreşçilerinkiyle aynıydı: "Erkekler güreştiğinde, kadınlar ağlar!"

Türk milletinin geleneklerine göre Kurt Dereli'nin çalışmalarına Kara Ahmed'in popüler hale getirdiği "Hoah! Hoah! Hayde!" diyen savaş çığlıkları eşlik etmektedir. Kurt Dereli, zaten Paris'te kedinin fareyle oynadığı gibi dev Daumas (138 kilo) ile güreştiğini, Türklerin sırrını taşıyan olağanüstü kemerlerinden birini daha bu mücadelede kazandığını ifade etmiştir.

Bir zamanlar Paris Grand Prix'i, Velo tarafından organize edilmekteydi. Beklenmedik bir olay Kurt Dereli'yi bu turnuvarın dışında bıraktı. Çünkü Bulgar Petroff ile mücadele edeceği günün akşamında ilginç bir olay gerçekleşti. Kurt Dereli'nin o sarsıcı kucaklamalarından korkan, uzun süren o müsabakada daha fazla özgüvenini ve itibarını kaybetmek istemeyen rakibini düşünme inceliğine sahip bir güreşçiydi. Ancak Petroff, rakibinin saflığından yararlanmıştı. Kurt Dereli'yi şüphelendirmeden kendisini açığa çıkaran Bulgar, aşağıdan bir kafa alarak Türk'ü her iki omuzuna koydu.

Kurt Dereli'nin yenildiği söylendiğinde duyduğu o korkunç öfkeyi tarif etmek imkânsızdı. Petroff hemen ortadan kayboldu. Akşamında ise o dev Türk, Velo dergisinin haber odasında sadakatsiz rakibi tarafından kandırıldığını, haksızlığa uğradığını, büyük bir utançla herkese haykırıyordu.

Kurt Dereli daha sonra dünyadaki tüm güreşçilere meydan okudu ancak hiçbiri onunla güreşmeye cesaret edemedi. Onu güreşirken görmüşlerdi ve gücünden bahseden birkaç örnek de onları bu yönde ikna etmeye yetmişti. Bir bilge atasözü der ki: "Konuşmak gümüş fakat susmak altındır."

Dünyada büyük yankı uyandıran büyüleyici, bir o kadar şatafatlı dünya güreş şampiyonası Kurt Dereli'nin de dikkatini çekmişti. Haksız yenilgisin unutmayan Kurt Dereli parlak bir rövanş almak için 1900'de Paris'e geldi. Ancak turnuva artık mevcut değildi.

3.1.6. Gulam ve Kurt Dereli Karşılaşması

Şans, Gulam'ı Bay Motikl-Nehru adında milyoner bir avukatla karşılaştırdı. Bay Nehru, kelimenin tam anlamıyla bir sporcudur ve fiziksel egzersizler onun her zaman ilgisini çekmiş, mücadele sporları ise onu her zaman büyülemiştir. Ünlü güreşçi Gulam herhangi bir turnuva ve programın olmamasından dolayı üzülürken Bay Nehru ona üzülmemesini söyler ve: "*Gulam, dünyanın bütün güçlü adamlarını kıskırtabilir! Seni tüm varlığımla destekliyorum! Bunun için ne gerekiyorsa yapmaya hazırım! Paraysa para! 5.000, 10.000, 15.000 frank. Geniş ve güçlü omuzlarına, cesaretine ve tekniğine güveniyorum*" der.

Gulam oradan memnun bir şekilde ayrıldı ve bu cevap karşısında çok mutlu oldu. Nehru, Le Velo gazetesinin yöneticisine toplam 15.000 frank vermeyi önerdi. O zamanın gazetelerine manşet olan meydan okuma şartları ise şu şekildeydi:

"Amritsar (kuzeybatı Hint Pencap eyaletinde bir şehir) şampiyonu olan güreşçi Gulam olarak ilan ediyorum ki; Dünyadaki tüm güreşçilere catch as catch can (yakala yakalayabilirsen: tüm tutuşlara izin verilen güreş) bir müsabaka için meydan okuyorum!"

Provokasyonun samimiyetinden dolayı Bay Nehru, bu meydan okumayı desteklemek için, beklemekte olduğu tüm bahislerin teminatı olarak tek seferde 15.000 frankı Le Velo kasasına yatırdı. Meydan okuma ilanı 29 Temmuz - 10 Ağustos 1900 tarihleri arasında geçerli olmak kaydıyla sonrasında kaldırılacaktı.

Yanıt gecikmedi. Argus de la Presse'nin direktörü ve Chambure vikontu bu meydan okumayı üstlendi ve Kurt Dereli'nin Gulam'a karşı güreştirilmesi için 5.000 frank ortaya koydu.

Kurt Dereli Gulam'a karşı!

Daha güzel bir maç hayal edilemezdi! Kurt Dereli'yi Türk şampiyonlarından biri olarak ön plana çıkaran atletik bir geçmişi vardı. Ağırlığı, gücü ve tekniği olan bir adamdı. Gulam ve Kurt Dereli'nin buluşması, Clichy bulvarındaki hipodromda, şimdiki adıyla Bostock hipodromunda gerçekleşti. Müsabakanın başından itibaren Gulam, Kurt Dereli'ye karşı üstünlük gösterdi. Islık sesi duyulduğunda her iki rakip de darbeler almaya başladı ve daha atak olan Gulam rakibine doğru bir hamle yaparak onu düşürdü. İki omuzu da yere dokundu gibi ancak bitmek bilmeyen tartışmalardan sonra Kurt Dereli'nin düşüş pozisyonundan tam emin olunamadı ve güreş yeniden başlatıldı.

Birçok defa tekrarlandı. Hindu o korkunç kol kavrayışına geçti ve her seferinde Kurt Dereli her iki omzu üzerinde yuvarlandı ama hemen ayağa kalkmasını da bildi. Sonunda, kendisiyle çok fazla uğraşıldığını hisseden Türk, mindere çömelmeye karar verdi ve bu pozisyonundan uzun bir süre hareket etmedi. Gulam'ın ataklarına karşı kendini bu şekilde savunmaktan memnundu. Haklı olduğu yerde olan Kurt Dereli, hakem işaret ettiği zaman bile kalkmak istemedi. Müsabakanın geri kalanında Kurt Dereli mindere bağlanmış gibiydi. Sonunda puan sistemine başvurmak zorunda kalındı ve söz konusu çıkarların zarar görmesini önlemek için bahisler iptal edildi. Kurt Dereli'nin düşmediği, Gulam'ın ise kazandığı ilan edildi. Bahisler de iade edildi. Gulam'ın sol kolunun burkulmasıyla, karşılaşma boyunca mücadele etmek zorunda kalmasına rağmen, güreşi baştan sona yönlendirdi.

3.1.7. Kara Ahmed

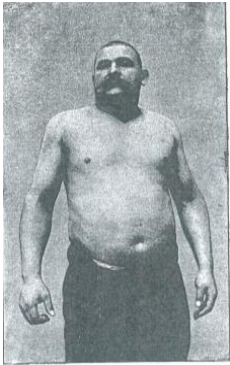

Ünlü Türk güreşçi Kara Ahmed 1870 yılında doğdu ve 24 Mayıs 1902'de Konstantinopolis'te otuz iki yaşında, yoğun egzersizden kaynaklanan kalp hastalığından dolayı hayatını kaybetti. Güç ve dayanıklılıkta Türkler arasında en iyi güreşçilerden biriydi. Yüzü çok aydınlıktı ve sürekli gülümseyen bir ifadeye sahipti. O, gücünün iki katına çıkabilen bir Herkül'dü. Fransa'ya ilk kez 1897'de geldi. O zamanlar Yusuf en ihtişamlı dönemlerindekiydi. Kara Ahmed dünyaca ünlü bir güreşçiye de meydan okudu ancak karşılaşma günü kolunda güreşmesine engel bir durum oluşmasından dolayı onun yerine memleketlisi İbrahim Mahmut güreşmiştir.

Paris'te Fransız güreşçilerle sakatlığından dolayı güreşemeyen Kara Ahmed, Lyon'a gitti ve burada mücadele ettiği güreşçilere karşı çok kolay zaferler kazandı. Ardından Lille, Liege, Anvers, Brüksel'e gitti ve iki ay boyunca hiçbir zaman yenilgiye uğramadı. Oradan da St. Petersburg'a geçti ancak ünlü güreşçi Pytlazinski ile güreşemedi. Nihayetinde gittiği her yerde büyük başarılar kazanıp, adını tarihe yazdırarak Türkiye'ye geri döndü. Daha sonra Paris'e, galip geldiği dünya şampiyonasına katılmak için tekrar gitti. Bu turnuvanın izleyicileri Laurent le Beaucairois ile olan sansasyonel mücadelelerini hiçbir zaman unutmadılar. Kara Ahmed 180 cm boyunda ve 105 kilo ağırlığındaydı.

3.1.8. Koca Yusuf

Doublier, üç kişi getirmek için Türkiye'ye gitmeyi aklına koymuştu ve bir gün Folies-Berger'e o üç büyük dev ile geldi. Kara Osman, 180 cm boyunda ve 100 kg ağırlığında. Yusuf 188 cm boyunda ve 120 kg ağırlığında. Nurullah ise 2 m. boyunda ve 150 kg ağırlığında idi.

Sabes'in aynı akşam üç Türk'ten birine karşı mücadele etmesine karar verildi. Sabes arkadaşlarından birine; "Göreceksin" dedi "Bu büyük midyelerin üzerine nasıl abanacağım!" Sabes ile güreşmek için bu üç devasa Türk'ün arasında çekilen kura sonucunda belirlenen isim Yusuf oldu ve karşılaşma başladı. Önce Sabes'ten bir atak geldi ancak her iki eliyle öne çıkan Yusuf, Sabes'e şiddetli bir el ense yapınca onu mindere indirdi ve rakibini şaşırtmayı başardı. 4 saniye içerisinde hakem Yusuf galip diye bağırdı!

Kara Osman ve Nurullah da rakiplerini benzer zamanlarda yendiler. O gün Türkler yenilmezler olarak ünlendiler. Böylelikle ünlü menajer Lyonlu Doublrier, kendisini Türkiye'den getirdiği güreşçiler için eleştirenlere karşı intikamını almış oldu. Haklıydı da! Teknikten daha üstün, güçleriyle kendini gösterebilen güreşçilerin olduğunu da göstermişti aynı zamanda. Yusuf daha sonra New York'ta da büyük başarılar elde etti. Gerçekte Alman olan ancak kendini Amerikalı olarak tanıtan Roeber'i neredeyse yeniyordu. Roeber, herhangi bir şampiyona karşı koyabilecek hatta onu yenebilecek gibi görünüyordu. En azından Amerikalıların düşüncesi bu yöndeydi. Bu arada şaşkınlık yaratmayacak bir şey daha eklemek gerekirse, Yusuf-Roeber karşılaşmasının yapıldığı yerin Madison Square olacağı duyurulduktan sonra müsabaka gecesi alan dolup taşmıştı. Bu müsabaka Yunanlı Pierri ve eski güreşçi Tom Cannon tarafından düzenlendi.

Yusuf her zaman kendi tekniğine sadıktı. Rakibine yaptığı o güçlü el ensesiyle müsabakaya başlardı. Yine aynı şekilde Roeber'le olan mücadelesinde de o güçlü el enselerini yapmış, rakibini mindere indirmeyi başarmıştı. Ancak rakibini tanıyan Roeber o güçlü el enseden ani bir şekilde minderden kalkarak kendisini

kurtarmıştı. Bu duruma Yusuf çok öfkelenmişti ve mücadele öyle çetin bir hal almaya başladı ki, Roeber perişan haldeydi. Yusuf'un o anki öfkeden ve takibinden kaçmak için neredeyse minderin dışına çıkmayı göze almıştı ve sonunda kendisini minderin dışına attı. Ancak hakemlerin kararıyla bu görmezden gelinerek Yusuf diskalifiye edildi ve güreş bitirildi. Sonuç olarak Roeber dayak yemedi ama güreşmedi de. Bu müsabakadan sonra Yusuf'a 10.000 dolara tekabül eden altın verildi. Başka herhangi bir ödeme şeklini kabul etmedi.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Edmond Desbonnet'in kaleme aldığı 1910 yılında yayınlanan *Les Rois De La Lutte* 'Güreşin Kralları' isimli kitapta; Türk güreşçileri hakkında bütünüyle objektif olmasa da önemli yorumlar yapılarak Türk spor tarihi açısından o dönemin Avrupa'ya giden ilk Türk güreşçileri hakkında önemli bilgiler elde etmek mümkün olmuştur. Desbonnet, Paris'e giden profesyonel Türk güreşçilerinin fiziksel özelliklerini, güreş kabiliyetlerini, performanslarını, galip gelme arzularını yakından gözlemleyerek eserinde bu gözlemlere yer vermiştir.

Desbonnet'in kitabı yapılan değerlendirmeler sonucunda gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında spor tarihçileri tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Desbonnet'in eseri incelendiğinde; kendi konusu içinde önemli ve dikkate değer bilgilerin sunulduğu görülmüştür. Geleneksel güreş kültüründen gelen Türk güreşçilerinin Osmanlı'nın son döneminde Batı'nın modern anlamda yapılan profesyonel güreş kurallarını öğrenerek, bu rekabet ortamında kendilerini göstermek istemeleri, yaptıkları pek çok profesyonel güreş müsabakasında da galip gelerek üstünlüklerini ispat etmeleri, Batı'da tanınma ve tanıtılma açısından sportif kültürel birikimin küreselleşme sürecinin erken dönemlerine katkısının olması oldukça anlamlıdır.

Edmond Desbonnet'in eserine Türkiye'de yazılan kitaplarda da yer verildiği görülmektedir. Bu konuda Dr. Orhan Koloğlu'nun "*Müthiş Türkler. Batı Kaynaklarına Göre Türk Güreşçilerinin Avrupa ve Amerika Güreşleri (1972)*" isimli eserinde Edmond Desbonnet'in "*Les Rois De La Lutte*" adlı kitabını kaynak göstererek, kendine özgü üslubu ve zengin bilgi birikimiyle gerçekçi değerlendirmelerde bulunmuştur.

Fransız gazetelerinde, para kazanmayı ön planda tutan güreş organizatörlerinin profesyonel Türk güreşçilerine yaptırdıkları güreşlerle, Paris'te gerek güreş kalitesi ve gerekse güreş seyircisi açısından büyük bir rekabet ortamının oluştuğu aşikardır. Bu ortamın oluşmasında şüphesiz gazete manşetlerinin de büyük payı vardır. Zira *Le Petit Parisien* gazetesinin 19 Mart 1895 tarihli manşetinde Sultanın güreşçilerinin ne denli zor şartlarda getirildiğinden ve Sultanın sert mizacının tamamıyla gerçek dışı yansımalarını gazete manşetlerine taşıyarak, dönemin güreş meraklılarına ve bahis severlerine karşı ilgi uyandırma çabalarından başka bir amaç taşımadığı görülmektedir.

Koloğlu'nun, *Müthiş Türkler* kitabında bu durum şu şekilde anlatılmaktadır: O günlerde dört kişi birden dünya güreş şampiyonu ile ortalıkta dolaşiyor. Pons, Sabes, Tom Cannon ve Charles Green. Daha çok kendi aralarında ve adamlarıyla şike maçları yapıyorlardı. Onlardan baskın çıkabilmek için herkesten başka ve daha yüksekte bağırarak şarttı. Bütün güreşçilerin İnsafsız Orman Canavarı, Yenikapı Direği, Değirmen gibi lakaplarla anıldığı yerde sadece "Müthiş Türk" veya "Korkunç Türk" deyimini yeterli görünmüyordu. Aslına bakılırsa gazete reklamları sadece güreş meraklılarına hitap ediyordu. Güreşçiler kendileri, rakiplerini yakından görmüşlerdi yani değerlerini biliyorlardı. Bu yüzden Fransız güreşçilerinden hiçbiri meydana çıkıp, Yusuf ve arkadaşları ile güreşmeye yanaşmadı (Koloğlu, 1972: 36).

Edmond Desbonnet'in subjektif bakış açısıyla ele aldığı Kurt Dereli-Gulam karşılaşmaları, İsmail Habib Sevük ve Orhan Koloğlu tarafından dönemin Amerikan ve Fransız basınından elde edilen bilgiler ışığında daha objektif bir bakış açısıyla analiz edilmiştir. Ayrıca o dönemin tanınmış güreşçilerinden olan ve aynı zamanda *La Lutte*(Güreş) isimli kitabı kaleme alan Paul Pons'un, bu karşılaşmalarla ilgili tarafsız yorumları da oldukça dikkate değerdir.

Les Rois de la Lutte eserinin Türk güreşçileri ile ilgili bölümünde önemle belirtilmesi gereken bir diğer husus, gerek İbrahim-Yusuf karşılaşmasında gerekse Türk güreşçilerinin yabancı güreşçilerle gerçekleştirdikleri mücadelelerde olsun güreşçilerimizin, spor ahlakının kazandırdığı o erdemli davranışlardan bir an olsun vazgeçmemeleri ve kati suretle bu eylemlerden ödün vermemeleri olmuştur.

Zira, Yusuf-İbrahim karşılaşmasında Yusuf'un güreş tekniğini biraz sert bulan hakemin, İbrahim'i komisyon başkanına götürdükten sonra başkanın İbrahim'e şikâyetle bulunup bulunmadığını sorduğunda: "Kesinlikle hayır! Biz asil Türk güreşçileri gibi asilce mücadele ettik! Türkiye'de erkekler güreştiğinde, kadınlar ağlar!" şeklinde verdiği yanıtın ardından, yazarın bu cümleyi Batılıların hiçbir zaman

anlayamayacağı bir sportif ahlak olarak yorumlaması, güreşçilerimizin en erdemli duygularla donatılmış birer güç timsali olduklarını bizlere kanıtlamaktadır.

Türk güreşçileri, sporculuktaki ahlâkî değerlerini, sportif erdemlerini, düşüncelerini, davranışlarıyla, eylemleriyle ve sözleriyle çıktıkları müsabakalarda ispatlamışlardır. Türk spor ahlâkında her zaman ön planda tutulması gereken dürüstlük ve erdemlerini sporcu kimliklerinde yaşatmışlardır. Başarıya giden yolda ilerleyebilmek için yaşam boyu pehlivanlığa yakışan davranışlar sergileme gayreti içerisinde olmuşlardır. Sporun sadece bedensel değil, zekâ ve ahlâk ile yapıldığı sürece başarılı olunabileceğini göstermişlerdir (Güven, 2007: 277).

Günümüzde Türkiye’de sporumuzda görülen etik dışı davranışlardan şikenin, sağlam, kalıcı, insanın insan olduğu vurgusunu veren örnek kişiliğinin olmadığını da göstermektedir. Bu bağlamda Koca Yusuf ve arkadaşlarının zamanındaki etik davranışları toplumun spora bakış açısını olumlu yönde etkilemiştir. Davranış rol model olarak, günümüz sporcuları için de örnek olarak alınmalıdır (Arıkan, 2014: 180).

Koca Yusuf ve Adalı Halil’in Avrupa ve Amerika’da Kara Ahmed’in Paris, Viyana ve Rusya’da “*bir Türk gibi kuvvetli*” sözünü söyletmiş olmaları, hala övüncümüz olmaktadır (Kahraman, 1995: 126).

Sonuç olarak, Edmond Desbonnet’in Les Rois De La Lutte ‘Güreşin Kralları’ kitabında Türk güreşçilerinin anlatıldığı bölümlerinin Fransızcadan Türkçe’ye çevirisi yapılarak, eserdeki ilgili bölümlerin kritiği artılarıyla ve eksileriyle çeşitli bilgilerin ışığında çözümlenerek ele alınmıştır. Çalışmanın, Türk spor tarihi ve kültürü ile ilgili önemli bir kaynağın daha doğru anlaşılabilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Arıkan, N. (2014). *Paul Pons'un "La Lutte"(Güreş) İsimli Eserinin Çevirisi ve Kritiği*. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Celepler Matbaacılık, Trabzon.

Ergin, M. (2017). *Dede Korkut Kitabı*. Boğaziçi Yayınları, 55. Baskı. İstanbul.

Gleyse, J. (2011). La renaissance de la fabrication du corps par l’exercice physique au XVIe siècle : discours, pratique, préservation d’un patrimoine, ou transgression d’un interdit? Une étude des archives du fonds ancien de la Faculté de médecine de Montpellier. Canadian Journal of History. Annales canadiennes d’histoire, 46(1), Saskatchewan, 1-35.

Güven, Ö. (2007). Spor Ahlâki ve Ahilik. II. Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Araştırmaları Sempozyumu 13 Ekim 2006 Bildiriler, Hazırlayan: M. Fatih Köksal, Ahi Evran Üniversitesi Ahilik Kültürünü Araştırma Merkezi-Yayınu Nu:4, Ankara.

Güven, Ö. (1999). *Türklerde Spor Kültürü*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Geliştirilmiş ikinci baskı. Ankara.

Işıkoğlu, N. (2005). Eğitimde Nitel Araştırma. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 20, 158-165.

Kahraman, A. (1995). *Osmanlı Devleti’nde Spor*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Koloğlu, O. (1972). *Müthiş Türkler. Batı Kaynaklarına Göre Türk Güreşçilerinin Avrupa ve Amerika Güreşleri*. Yavuz Yayınları. İstanbul.

Mallet, E. (2019). L’Historique sur l’haltérophilie.

Erişim adresi: <http://halterophilie.cpb.pagesperso-orange.fr/histohaltero.htm>

Şimşek, H. (2009). Eğitim Tarihi Araştırmalarında Yöntem Sorunu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 42, S: 1, 33-51.

Theberge, G. (1998). Marie-Louise Sirois, une force de la nature. Histoire Québec, 4 (2), 31–31.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınevi, Ankara.